

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Кафедра екології та географії

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи здобувачами першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання
освітньо-професійної програми «Туризм»

Житомир - 2025

УДК 338.48(072)

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 22 від 28.11.2025 р.)

Рецензенти:

Ольга ЛЮБИЦЕВА – доктор географічних наук, професор кафедри країнознавства та туризму, завідувач кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Вікторія ЯВОРСЬКА – доктор географічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії і туризму, декан геолого-географічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Світлана ПАВЛОВА – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту, маркетингу та готельно-ресторанної справи Житомирського державного університету імені Івана Франка.

М-52 Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання освітньо-професійної програми «Туризм» / Укладачі: І. К. Нестерчук. А. В. Шестакова. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2025. 34 с.

У методичних рекомендаціях щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання освітньо-професійної програми «Туризм» висвітлено процедуру написання кваліфікаційної роботи з взаємопов'язаними етапами виконання, вимогами щодо змісту, оформлення, списком джерел та додатками.

Рекомендовано для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання освітньо-професійної програми «Туризм».

© Житомирський державний університет імені Івана Франка
УДК: 338.48(072)

М-52

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
I. Мета та завдання виконання та захисту кваліфікаційної роботи.....	5
II. Основні етапи підготовки кваліфікаційної роботи.....	7
III. Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт.....	9
IV. Зміст, структура та обсяг кваліфікаційної роботи.....	11
V. Оформлення кваліфікаційної роботи.....	14
VI. Рецензування кваліфікаційної роботи.....	18
VII. Публічний захист кваліфікаційної роботи.....	19
VIII. Оцінку кваліфікаційної роботи може бути знижено у таких випадках.....	20
IX. Список використаних джерел.....	21
ДОДАТКИ.....	22
Додаток 1. Заява на вибір теми кваліфікаційної роботи.....	22
Додаток 2. Завдання на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти.....	23
Додаток 3. Титульна сторінка кваліфікаційної роботи.....	24
Додаток 4. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи	26
Додаток 5. Зразок написання вступу.....	27
Додаток 6. Зразок написання висновків.....	28
Додаток 7. Приклад оформлення бібліографічних описів у Списку використаних джерел і літератури.....	29
Додаток 8. Зразок написання анотації.....	30
Додаток 9. Відгук на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти наукового Керівника.....	32
Додаток 10. Рецензія на кваліфікаційну роботу фахівця у галузі гостинності.....	33
Додаток 11. Акт перевірки на унікальність тексту кваліфікаційної роботи.....	34

ВСТУП

Атестація здобувачів вищої освіти за **освітньою програмою ОП «Туризм»** – це підсумковий етап навчання, який підтверджує, що здобувач вищої освіти досяг передбачених програмою результатів навчання і готовий до професійної діяльності в галузі туризму та рекреації.

Метою атестації є перевірити рівень сформованості професійних компетентностей, передбачених освітньою програмою, визначити здатність здобувача застосовувати знання та навички у реальних умовах туристичної сфери, підтвердити кваліфікацію – бакалавра з туризму і рекреації.

Атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Туризм і рекреація» проводиться відповідно до вимог чинного законодавства України, а також нормативних документів Житомирського державного університету імені Івана Франка, зокрема:

- ✓ Положення про Екзаменаційну комісію з атестації здобувачів вищої освіти (https://zu.edu.ua/offic/pol_ekzamen_kom.pdf);

- ✓ Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу (https://zu.edu.ua/offic/pl_diplomnu.pdf);

- ✓ Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 242 Туризм галузі знань 24 «Сфера обслуговування»;

- ✓ Освітньо-професійної програми «Туризм» (<https://eportfolio.zu.edu.ua/op/108/bachelor/2024/>).

Атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 242 Туризм і рекреація здійснюється у формі атестаційного екзамену з туризму і рекреації публічного захисту кваліфікаційної роботи. При цьому атестаційний екзамен з туризму і рекреації передуює публічному захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота є самостійним науковим або науково-практичним дослідженням, що підтверджує рівень професійної підготовки здобувача вищої освіти за спеціальністю 242 Туризм і рекреація. Вона виступає головним критерієм сформованості фахових компетентностей і готовності до професійної діяльності у сфері туризму.

Кваліфікаційна робота є випускною підсумковою роботою, на підставі публічного захисту якої Екзаменаційна комісія (ЕК) ухвалює рішення про присвоєння освітньої кваліфікації: бакалавр з туризму і рекреації. Виконання та захист кваліфікаційної роботи є ефективною формою перевірки якості теоретичної і практичної підготовки випускників, важливим засобом розвитку їхнього аналітичного та творчого мислення, а також розширення професійних знань і навичок. Атестація здобувачів проводиться на основі аналізу результатів навчання, оцінювання рівня сформованості програмних компетентностей і програмних результатів навчання, а також здатності випускників вирішувати завдання соціальної та професійної діяльності у сфері туризму та рекреації.

I. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Метою виконання кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Туризм» є узагальнення, систематизація та практичне застосування теоретичних знань, умінь і навичок, набутих у процесі навчання, а також демонстрація здатності самостійно вирішувати типові та складні професійні завдання у сфері туризму та рекреації.

Кваліфікаційна робота має підтвердити рівень сформованості програмних компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за спеціальністю 242 Туризм і рекреація і засвідчити готовність здобувача до професійної діяльності в умовах сучасного туристичного ринку.

Основні завдання виконання кваліфікаційної роботи:

- ✓ поглибити та узагальнити теоретичні знання з фахових дисциплін у галузі туризму;
- ✓ сформувати вміння застосовувати методи наукового дослідження для аналізу проблем і тенденцій розвитку туристичної індустрії;
- ✓ розвинути навички самостійного прийняття рішень у сфері організації, управління та маркетингу туристичної діяльності;
- ✓ обґрунтувати практичні рекомендації або розробити проєктні рішення, спрямовані на підвищення ефективності діяльності суб'єктів туристичної індустрії;
- ✓ навчитися критично оцінювати інформацію, виявляти проблеми, формулювати висновки та пропонувати шляхи їх вирішення;
- ✓ оформити результати дослідження відповідно до встановлених вимог та представити їх під час публічного захисту перед Екзаменаційною комісією.

Завдання захисту кваліфікаційної роботи:

- ✓ публічно представити основні положення, результати та висновки власного дослідження;
- ✓ обґрунтувати актуальність теми, мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження;
- ✓ показати вміння логічно, аргументовано та професійно викладати матеріал;
- ✓ продемонструвати здатність відповідати на запитання членів Екзаменаційної комісії, відстоювати власну позицію та фахові судження.

Кваліфікаційна робота повинна включати:

- ✓ системний аналіз проблеми, що відповідає темі дослідження;
- ✓ результати самостійного вивчення наукових джерел і сучасного стану досліджуваного питання;
- ✓ елементи наукової новизни у межах обраного предмета дослідження;
- ✓ чітко сформульовані та практично орієнтовані рекомендації, спрямовані на вдосконалення існуючого стану досліджуваного об'єкта;
- ✓ обґрунтовані висновки та пропозиції щодо практичного використання отриманих результатів;
- ✓ належне оформлення відповідно до встановлених вимог і повний комплект супровідної документації.

У кваліфікаційній роботі **не допускаються** прояви академічного плагіату, фальсифікації або фабрикації результатів дослідження.

Публічний захист кваліфікаційної роботи проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії.

Права та обов'язки здобувачів вищої освіти і наукового керівника під час підготовки та захисту кваліфікаційної роботи визначені Положенням про кваліфікаційну (дипломну) роботу Житомирського державного університету імені Івана Франка (https://zu.edu.ua/offic/pl_dyplomnu.pdf)

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Туризм» під час виконання кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати такі програмні результати навчання:

- Знання теоретичних основ туризму - розуміти сутність, структуру, функції та особливості розвитку туристичної індустрії.
- Уміння аналізувати тенденції туристичного ринку на національному та міжнародному рівнях, визначати чинники, що впливають на його розвиток.
- Здатність застосовувати знання законодавства України та міжнародних нормативних актів у сфері туризму.
- Уміння здійснювати маркетингові дослідження у сфері туризму, аналізувати попит, пропозицію, поведінку споживачів туристичних послуг.
- Здатність до розроблення та реалізації туристичного продукту, включно з формуванням маршруту, ціноутворенням, логістикою та організацією обслуговування туристів.
- Уміння використовувати сучасні інформаційні технології для планування, просування та реалізації туристичних послуг.
- Здатність забезпечувати якість туристичного обслуговування відповідно до міжнародних і національних стандартів.
- Уміння здійснювати економічні розрахунки у сфері туристичної діяльності, оцінювати ефективність роботи підприємства.
- Здатність до комунікації іноземними мовами в професійній діяльності, зокрема під час роботи з туристами та партнерами.
- Уміння працювати в команді, приймати відповідальні рішення та організовувати професійну діяльність у колективі.
- Здатність дотримуватися етичних і правових норм, стандартів професійної поведінки у сфері туризму.
- Уміння проводити наукове дослідження, узагальнювати інформацію, формулювати висновки та пропонувати шляхи практичного застосування отриманих результатів.
- Здатність до критичного мислення, оцінювання ризиків та розроблення рекомендацій для вдосконалення діяльності суб'єктів туристичної галузі.
- Уміння презентувати результати власного дослідження, аргументовано відстоювати позицію під час публічного захисту.

II. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тематика кваліфікаційних робіт затверджується на засіданні кафедри екології та географії до початку навчального року і щорічно переглядається з урахуванням накопиченого досвіду кафедри екології та географії та пропозицій учасників освітнього процесу. Здобувачі вищої освіти мають можливість обирати тему кваліфікаційної роботи зі затвердженого переліку. Також їм дозволяється запропонувати власну тему, обґрунтувавши її відповідність предметній галузі та актуальність, враховуючи результати неформальної освіти або конкретні завдання установи чи підприємств сфери туризму та рекреації, де вони проходили практику.

Кваліфікаційна робота є самостійним науковим дослідженням, що виконується з дотриманням принципів академічної доброчесності, які включають обов'язкове посилання на авторів і джерела при використанні чужих ідей, розробок, цитат чи дискусій, а також подання достовірної і перевіреної інформації щодо фактів, результатів досліджень та використаних джерел.

Кваліфікаційна робота оцінюється за такими критеріями:

- ✓ застосування наукового підходу до розв'язання актуальної проблеми, що відповідає сучасному рівню розвитку наукової галузі та перспективам її подальшого розвитку або практичним потребам сфери туризму та рекреації;

- ✓ аналіз і систематизація матеріалів з опрацьованих джерел та наукової літератури, з обов'язковим використанням монографій, авторефератів дисертацій і фахових наукових статей;

- ✓ повне, логічне і обґрунтоване викладення теми;

- ✓ застосування методів наукового дослідження;

- ✓ досягнення поставленої мети і виконання завдань дослідження, формулювання висновків і пропозицій щодо теоретичної значущості та, за наявності, практичного застосування результатів.

Апробація результатів дослідження може бути усною (зазначаються конференції, де були представлені результати наукових вишукувань) та/або письмовою (зазначаються бібліографічні дані й кількість опублікованих статей або тез за темою роботи). Для здобуття оцінки «добре» або «відмінно» здобувачем першого (бакалаврського) рівня необхідно мати не менше однієї опублікованої наукової статті або тези.

Основні етапи підготовки кваліфікаційної роботи представлено на рис.1

Основні етапи підготовки кваліфікаційної роботи

1. Вибір теми дослідження та схвалення її кафедрою.

Орієнтовний перелік тем, який пропонується здобувачам вищої освіти за ОП «Туризм» представлений у п. 3. Тема обирається здобувачем відповідно до наявної проблематики обраного підприємства туризму чи готельно-ресторанного закладу та наукових інтересів здобувача, що сформувався під час навчання в університеті.

2. Здобувач вищої освіти пише заяву на ім'я декана факультету згідно зразка, представленого у Додатку 1.

Відповідно до напрямків наукових досліджень та запланованого навантаження здобувачу призначається науковий керівник зі складу науково-педагогічних працівників кафедри, яка забезпечує реалізацію ОП.

3. Формування спільно з науковим керівником завдання і календарного плану

Виконання роботи (Додаток 2) у двох екземплярах, один з яких знаходиться у здобувача вищої освіти, другий – на кафедрі, яка забезпечує реалізацію ОП.

4. Виконання затверджених завідувачем кафедри завдань на кваліфікаційну роботу, які контролює науковий керівник.

5. Виконання запланованих етапів кваліфікаційної роботи та звітування на засіданні кафедри екології та географії.

При звітуванні встановлюються ступінь готовності роботи та обговорюються певні проблемні питання, які виникають у ході опрацювання теми дослідження.

6. Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі.

7. Перевірка на відсоток оригінальності тексту.

Рекомендовані показники виявленого комп'ютерними програмами рівня оригінальності текстів для кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти такі: – понад 80% – текст письмової роботи є оригінальним (несуттєвий обсяг запозичень); – від 60% до 80% оригінальність тексту задовільна (несуттєвий обсяг запозичень), проте слід переконатись у наявності і в правильному оформленні цитувань та посилань на використані джерела; – від 40% до 60% – письмова робота приймається до розгляду після доопрацювання автором та за наявності належного оформлення цитувань та посилань на використані джерела та літературу, оскільки має значний обсяг запозичень; – менше 40% – письмова робота не приймається до розгляду.

8. Проведення процедури рецензування кваліфікаційної роботи, зшивання роботи та реєстрація у деканаті природничого факультету.

9. Публічний захист кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією.

Рис. 1. Основні етапи підготовки кваліфікаційної роботи

III. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

приклад орієнтовної тематики кваліфікаційних робіт для освітньо-професійної програми «Туризм». Теми охоплюють різні аспекти туризму та рекреації, враховуючи сучасні тенденції, регіональні особливості та практичні задачі.

1. Розвиток екотуризму в Україні: проблеми та перспективи
2. Вплив культурного туризму на місцеву економіку
3. Маркетингові стратегії просування туристичних послуг
4. Особливості організації іноземних туристичних маршрутів
5. Використання цифрових технологій у сфері туризму
6. Аналіз туристичного потенціалу регіону
7. Роль соціальних мереж у формуванні туристичних уподобань
8. Екотуризм як засіб збереження природних ресурсів
9. Організація гастрономічного туризму в сучасних умовах
10. Туристичні кластерні утворення та їх вплив на розвиток регіону
11. Вплив російсько-української війни на розвиток туристичної галузі
12. Сучасні тренди у внутрішньому туризмі України
13. Розробка туристичних продуктів для молодіжного туризму
14. Аналіз конкурентоспроможності туристичних підприємств
15. Роль готельно-ресторанного бізнесу в розвитку туризму
16. Організація культурно-історичних турів
17. Туризм у національних природних парках: проблеми та перспективи розвитку
18. Впровадження стандартів якості у туристичному обслуговуванні
19. Особливості розвитку сільського зеленого туризму
20. Економічна ефективність туристичних проєктів
21. Аналіз попиту на туристичні послуги у сезонний період
22. Стратегії управління туристичним підприємством
23. Туризм та сталий розвиток: екологічний аспект
24. Особливості організації круїзного туризму
25. Вплив культурних фестивалів на розвиток туризму
26. Розробка маркетингового плану для туристичного об'єкта
27. Оцінка туристичного потенціалу малих міст
28. Туристичний сервіс: стандарти та інновації
29. Організація дитячого туризму та відпочинку
30. Вплив транспортної інфраструктури на розвиток туризму
31. Туризм у гірських регіонах: перспективи розвитку
32. Використання CRM-систем у туристичній галузі
33. Аналіз туристичних потоків у регіоні
34. Роль міжнародних туристичних виставок у просуванні туристичного потенціалу регіону
35. Туристичні послуги для людей з обмеженими можливостями
36. Вплив сезонності на туристичний бізнес
37. Розробка екскурсійних програм для іноземних туристів
38. Туризм та національна ідентичність
39. Створення туристичних маршрутів за культурними пам'ятками
40. Управління якістю у туристичній компанії
41. Аналіз туристичного попиту у великих містах
42. Розвиток конгресно-виставкового туризму
43. Екологічний туризм як складова сталого розвитку економіки
44. Використання мобільних додатків у туристичній сфері
45. Організація рекреаційного туризму
46. Особливості формування цінової політики у туристичній сфері

47. Аналіз впливу туризму на місцеву культуру
48. Роль гідів та екскурсіводів у туристичному процесі
49. Організація індивідуальних туристичних подорожей
50. Вплив міжнародних стандартів на розвиток туризму
51. Туризм як фактор регіонального розвитку
52. Використання Big Data для аналізу туристичних трендів
53. Розробка туристичних продуктів для сімейного відпочинку
54. Особливості управління туристичним бізнесом у кризових ситуаціях
55. Туризм та охорона культурної спадщини
56. Вплив соціальних факторів на вибір туристичних напрямків
57. Використання VR/AR технологій у презентації туристичних об'єктів
58. Стратегії просування туристичних дестинацій на міжнародному ринку
59. Роль туризму у формуванні іміджу міста
60. Організація туристичного обслуговування на транспорті
61. Аналіз ефективності інвестицій у туристичний сектор
62. Розробка програм навчання для працівників туристичної галузі
63. Туризм і культура: взаємодія та вплив
64. Особливості туристичної діяльності в умовах зміни клімату
65. Розвиток велосипедного туризму як перспективного напрямку
66. Використання соціальних мереж для залучення туристів
67. Організація ділового туризму: проблеми та перспективи
68. Туристичні послуги для людей похилого віку
69. Роль волонтерського туризму у соціальному розвитку
70. Аналіз туристичних ресурсів на прикладі конкретного регіону
71. Туризм і безпека: основні виклики та шляхи їх подолання
72. Вплив культурної дипломатії на розвиток міжнародного туризму
73. Організація екскурсійного обслуговування в музеях
74. Розробка туристичних маршрутів у природних заповідниках
75. Використання інтернет-маркетингу для просування туристичних послуг
76. Аналіз впливу туристичної діяльності на довкілля
77. Роль волонтерського туризму у соціальному розвитку
78. Аналіз туристичних ресурсів на прикладі конкретного регіону
79. Тема вільного вибору здобувача вищої освіти

Збирання фактичних матеріалів для написання кваліфікаційної роботи здійснюється під час виробничої переддипломної практики та включає такі етапи:

- ✓ ознайомлення з місцем проходження практики – здобувач вищої освіти вивчає специфіку роботи туристичних компаній, готелів, туристичних інформаційних центрів, рекреаційних та культурних об'єктів.

- ✓ збір первинної інформації – включає спостереження, анкетування, інтерв'ю з працівниками туристичної сфери та відвідувачами, аналіз статистичних даних підприємства або регіону.

- ✓ аналіз наявних документів – вивчення внутрішньої документації підприємства, туристичних маршрутів, звітів, маркетингових досліджень та інших матеріалів, що стосуються теми кваліфікаційної роботи.

- ✓ оцінка туристичного потенціалу об'єкта або регіону – збір інформації щодо наявних ресурсів, інфраструктури, попиту туристів, сезонності відвідування, конкурентних переваг.

- ✓ фіксування результатів спостереження та досліджень – ведення щоденника практики, складання таблиць, графіків, фото- та відеофіксація для подальшого використання у кваліфікаційній роботі.

- ✓ систематизація і первинний аналіз матеріалів – підготовка даних для включення до розділів кваліфікаційної роботи, визначення основних проблем та можливих шляхів їх вирішення.

✓ консультації з науковим керівником – регулярне обговорення результатів збору матеріалів, коригування методів збору даних та уточнення напрямів дослідження.

IV. ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота містить узгоджені структурні елементи та підпорядкована певному алгоритму виконання, що візуалізується на рис. 2.

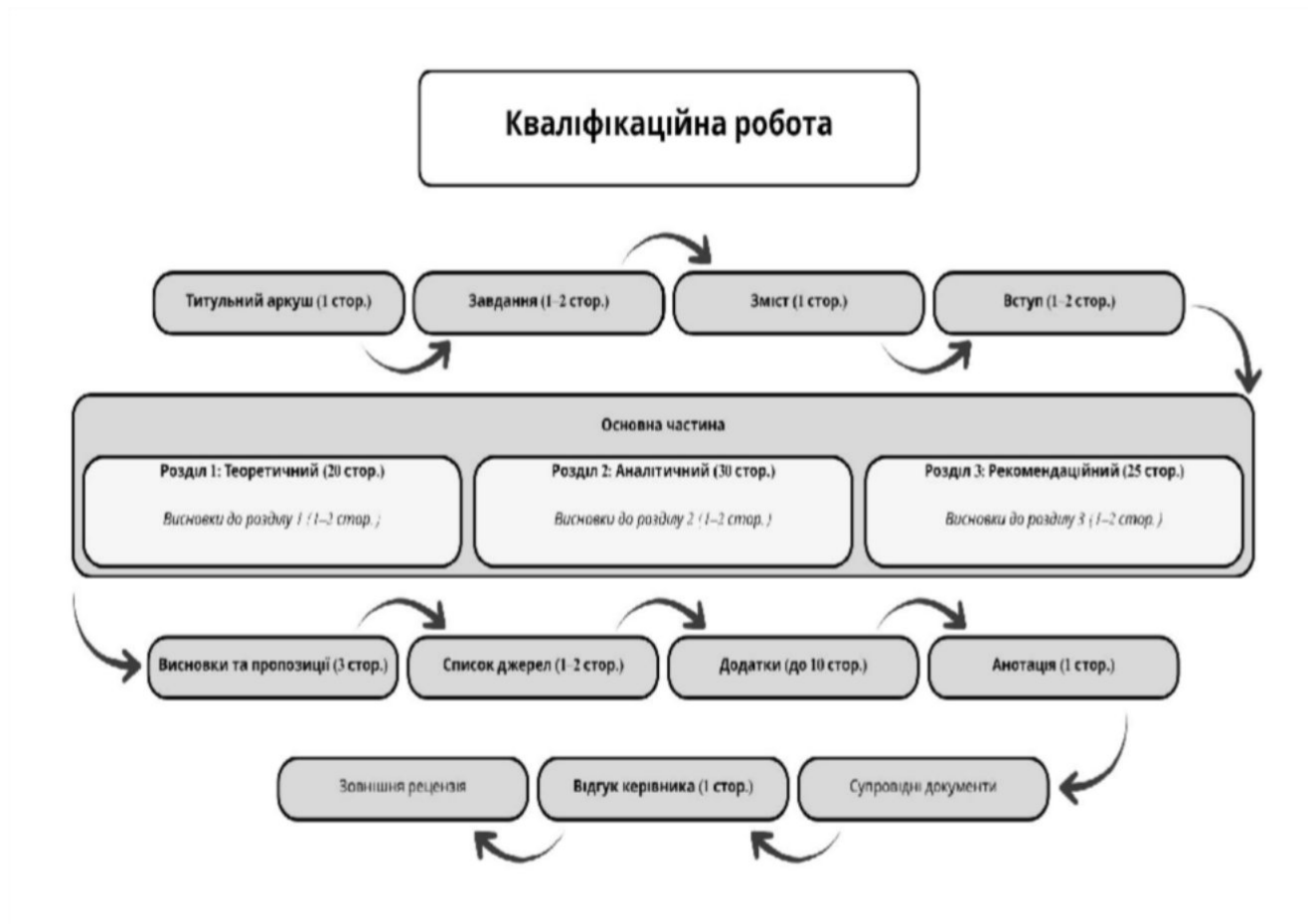

Рис. 2. Структура кваліфікаційної роботи.

Алгоритмізація включає: *титульний аркуш*, без вказання номеру сторінки, який друкують на одному аркуші з двох сторін, зразок подано в Додатку 3; *завдання*, видрукують без нумерації на одному аркуші з двох сторін, що подано в Додатку 2; *зміст* – зразок в Додатку 4; *вступ* – зразок в Додатку 5; *основна частина*, складається з трьох взаємопов'язаних розділів; *висновки та пропозиції* – зразок в Додатку 6; *список використаних джерел* (до 50 видань) – Додаток 7; *додатки* – урізноманітнений матеріал статистичного та графічного змісту, який додатково представляє та розкриває тему кваліфікаційної роботи; *анотація* – Додаток 8; *супровідні документи* – вкладаються в конверт, який підклеюється до обкладинки кваліфікаційної роботи; *відзив керівника* – Додаток 9, *зовнішня рецензія* – Додаток 10.

Структурні елементи кваліфікаційної роботи подано на рис 3. Основна структура кваліфікаційної роботи включає три розділи: теоретичний, аналітичний і проектно-рекомендаційний (рис. 4).

Структурні елементи кваліфікаційної роботи

- 1 **Зміст** - перелік усіх розділів, підрозділів, висновків, списку джерел та додатків із зазначенням сторінок.
- 2 **Вступ** - містить загальну характеристику кваліфікаційної роботи, розкриваючи сутність і стан наукової проблеми, її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.
- 3 **Актуальність дослідження** - відображає важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам підприємствам сфери туризму та рекреації та перспективам його розвитку, практичним завданням.
- 4 **Об'єкт дослідження** - є обраний для розгляду процес або явище, що породжує проблемну ситуацію.
- 5 **Предмет дослідження** - частина, властивість, функція або ракурс розгляду об'єкту дослідження, тобто окремий аспект, на якому зосереджується кваліфікаційна робота.
- 6 **Мета дослідження** - формулюється одним реченням із зазначенням предмета й об'єкта дослідження.
- 7 **Завдання дослідження** - корелюють зі структурою роботи і з висновками, де має бути подане їх вирішення.
- 8 **Теоретичне та практичне значення дослідження** - вказуються можливості використання результатів дослідження та висновків у подальшому вивченні досліджуваної теми або у практичній діяльності закладу-бази дослідження.
- 9 **Апробація результатів дослідження** - для одержання здобувачем першого (бакалаврського) рівня вищої освіти оцінки «добре» та «відмінно» обов'язковою умовою є публікація не менше однієї наукової статті або тези.
- 10 **Висновки** - короткий підсумок за кожним розділом; основні результати роботи; практичні рекомендації, можливості подальших досліджень.
- 11 **Список використаних джерел** - літературні та електронні джерела оформлені за стандартом (наприклад, ДСТУ 8302:2015);
- 12 **Додатки** - таблиці, анкети, карти, схеми маршрутів, фото, графіки, зразки документів, брошури, рекламні матеріали тощо.

Рис. 3. Структурні елементи кваліфікаційної роботи.

Рис. 4. Розділи: теоретичний, аналітичний і проектно-рекомендаційний кваліфікаційної роботи.

V. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оформлення кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до вимог навчального закладу та загальноприйнятих стандартів оформлення наукових робіт в Україні (зокрема - ДСТУ 3008:2015). Нижче наведено узагальнені вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи (бакалаврської) зі спеціальності 242 Туризм і рекреація (рис. 5.).

Рис. 5 . Оформлення кваліфікаційної роботи

Приклад оформлення в тексті (вигляд сторінки у Word):

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність та структура туристичного продукту

Туристичний продукт є основною категорією туристичної діяльності, що поєднує в собі комплекс послуг, необхідних для задоволення потреб туриста під час подорожі. До складу туристичного продукту входять основні (перевезення, розміщення) та додаткові послуги (екскурсійне обслуговування, харчування, дозвілля тощо).

На відміну від розділів основної частини, заголовки таких структурних елементів кваліфікаційної роботи, як **«Зміст»**, **«Перелік умовних позначень»**, **«Вступ»**, **«Висновки»**, **«Список використаних джерел»** тощо, не нумеруються порядковими номерами.

Приклад того, як можна оформити опис таблиці в кваліфікаційній (бакалаврській) роботі українською мовою відповідно до академічних стандартів:

Зразок представлення таблиці.

Таблиця 3.2

Динаміка кількості туристів, обслуговуваних туристичними підприємствами України у 2020–2025 рр.

Рік	Кількість туристів, тис. осіб	У т. ч. внутрішніх	У т. ч. іноземних	Темп зростання, %
2020	2500	2100	400	–
2021	2800	2400	400	112,0
2022	3100	2700	400	110,7
2023	3400	3000	400	109,7
2024	3900	3500	400	114,7
2025	4200	3800	400	107,7

Джерело: складено автором на основі [6, 12, 14]

Ілюстрації позначають скороченням «Рис.» та нумерують послідовно в межах кожного розділу (крім тих, що розміщені в Додатках). Номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, які розділяються крапкою. Перед назвою також ставиться крапка. Номер, назву та пояснювальні підписи розміщують безпосередньо під ілюстрацією. Всі елементи рисунка або схеми мають бути згруповані в єдину композицію.

Під час перенесення частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» та її номер зазначають один раз - праворуч над першою частиною таблиці.

Над наступними частинами замість цього пишуть «Продовження таблиці» із зазначенням номера, наприклад: «Продовження табл. 1. 3».

Зразок представлення **рисунка, ілюстрації**.

Рис. 1.12. Класифікація гастрономічних фестивалів

Зразок представлення **формули**:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \overline{x_j}}{\sigma_j} \quad (4.3.)$$

де z_{ij} – стандартизована ознака j для i -того об'єкту;

$\overline{x_j}$ – середньоарифметичне значення j -того показника;

σ_j – середньоквадратичне відхилення j -того показника:

Зразок представлення **картографічних матеріалів**:

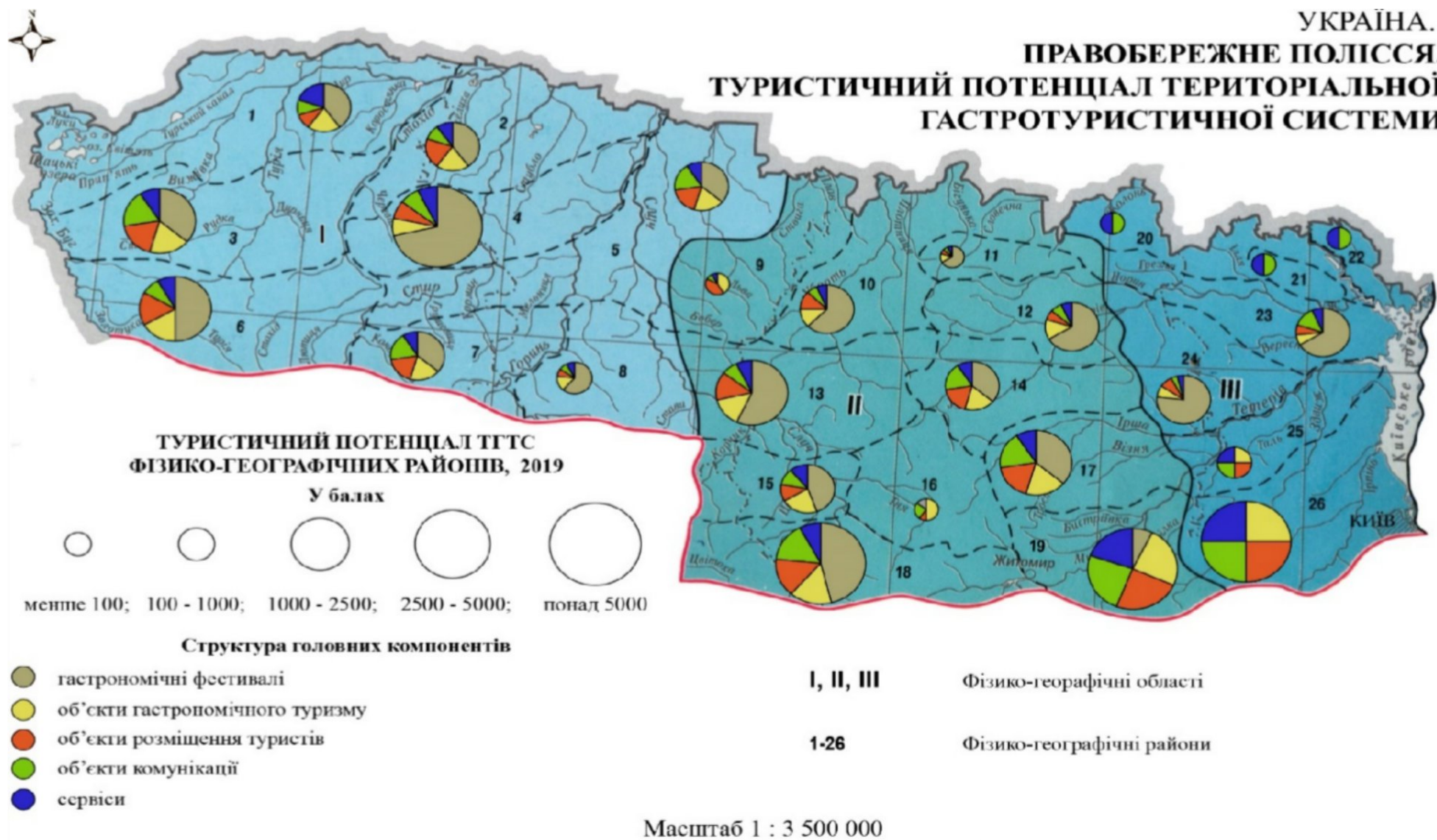

Рис. 4.10. Туристичний потенціал ТГТС Правобережного Полісся України

Основні правила цитування та оформлення посилань у бакалаврській роботі відповідно до загальноприйнятих академічних стандартів (ДСТУ 8302:2015).

1. Цитування у тексті роботи.

Пряме (дослівне) цитування:

- Текст іншого автора наводиться **дослівно і в лапках**.
- Після цитати обов'язково ставиться **посилання на джерело** у квадратних дужках, наприклад: «Освіта є основою розвитку суспільства» [3, с. 25].
- Якщо цитата довша ніж 3 рядки, її **виділяють окремим абзацом** з відступом (без лапок), шрифтом меншого розміру або курсивом.

Непряме цитування (переказ:)

- Якщо ви **переказуєте** думку автора своїми словами, лапки не ставляться, але посилання все одно обов'язкове:

На думку І. Франка, розвиток культури є запорукою становлення національної свідомості [7, с. 114].

2. Оформлення посилань у тексті.

Посилання на джерело роблять у **квадратних дужках**: [5] - якщо посилаєтесь на все джерело; [5, с. 42] - якщо вказуєте конкретну сторінку; [5–7] - якщо посилаєтесь на кілька джерел підряд; [5; 9; 12] - якщо посилання на різні джерела.

Номер джерела відповідає **порядковому номеру у списку використаних джерел**.

3. Оформлення списку використаних джерел (літератури).

Список подається **в кінці роботи** під заголовком «**Список використаних джерел**» (без крапки). *Основні правила:* джерела розміщуються у порядку згадування в тексті або в алфавітному порядку; оформлення здійснюється за ДСТУ 8302:2015.

4. Типові помилки, яких слід уникати: відсутність посилань на джерела при використанні чужих ідей – **плагіат**; посилання на джерело, якого немає у списку; розбіжність номерів у тексті та у списку літератури, некоректне оформлення сторінок, авторів, року видання.

VI. РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Для кваліфікаційної роботи, окрім **відгуку наукового керівника** (Додаток 9), обов'язково подається також **зовнішня рецензія**.

Зовнішніми рецензентами можуть виступати фахівці, керівники туристичних підприємств або закладів гостинності, які були базою проведеного дослідження. Також до рецензування дозволяється залучати спеціалістів аналогічних установ відповідного напрямку діяльності, науковців закладів вищої освіти споріднених спеціальностей чи інших представників сфери обслуговування.

Зовнішня рецензія подається на кафедру разом із кваліфікаційною роботою у письмовій формі довільного зразка (Додаток 10). За бажанням рецензента в документі можуть бути зазначені зауваження, рекомендації та оцінка роботи за чотирибальною шкалою: «**відмінно**», «**добре**», «**задовільно**», «**незадовільно**». Рецензент обов'язково ставить підпис із зазначенням **прізвища, імені, по батькові, місця роботи та посади**, після чого підпис має бути завірений.

Відгук керівника та зовнішня рецензія є обов'язковими документами, які подаються на розгляд **Атестаційної комісії** під час **публічного захисту** кваліфікаційної роботи.

Робота подається для реєстрації до **деканату природничого факультету** в одному друкованому (переплетеному) примірнику. **Електронна версія** надсилається науковому керівнику.

Після захисту **повнотекстові електронні варіанти** кваліфікаційних робіт зберігаються в **електронному архіві кафедри екології та географії**, а **паперові примірники** передаються до **бібліотеки Університету**, де вони зберігаються протягом строку, визначеного номенклатурою справ.

ВІІ. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які повністю та успішно виконали вимоги **навчального плану**.

Обов'язковою умовою допуску є наявність оформленої відповідно до вимог МОН України та Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка (https://zu.edu.ua/offic/pl_dyplomnu.pdf) роботи.

Крім того, необхідно мати:

- **позитивне рішення кафедри екології та географії** про успішне проходження попереднього захисту;
- **рецензію фахівця** у сфері гостинності;
- **відгук наукового керівника**;
- **довідку про перевірку кваліфікаційної роботи на унікальність** (отримані результати у звітах щодо перевірки тексту на унікальність за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на плагіат носять рекомендаційний характер і є лише допоміжними матеріалами для забезпечення роботи наукового керівника. Остаточне рішення про рівень оригінальності тексту, прийняття чи відхилення поданого тексту приймає лише керівник роботи. Це рішення обов'язково має бути аргументовано і зафіксовано в акті перевірки на унікальність тексту кваліфікаційної роботи) (Додаток 11).

Лише за наявності всіх зазначених документів здобувач може бути допущений до **публічного захисту** своєї кваліфікаційної роботи.

Метою **презентації кваліфікаційної роботи** є демонстрація сформованих у здобувача вищої освіти професійних умінь і компетентностей, а саме: **вільне володіння державною** у професійному спілкуванні як усно, так і письмово; **здатність самостійно виконувати завдання**, розв'язувати професійні проблеми; приймати рішення та нести відповідальність за результати своєї діяльності; **уміння презентувати власні проєкти та напрацювання**, переконливо обґрунтовувати пропозиції щодо розвитку туристичного бізнесу; **розуміння економічних процесів** і вміння здійснювати **планування, управління та контроль** діяльності підприємств туристичної сфери.

Процедура захисту кваліфікаційної роботи передбачає такі етапи:

- **доповідь здобувача**, у якій викладається основний зміст і результати дослідження;
- **відповіді на запитання** членів екзаменаційної комісії;
- **наукову дискусію** щодо теми дослідження;
- **оголошення відгуку наукового керівника та рецензії**, або виступи наукового керівника й рецензентів;
- **ухвалення рішення екзаменаційною комісією** щодо оцінювання роботи.

Після завершення захисту комісія **виставляє підсумкову оцінку**.

Під час оцінювання враховуються такі критерії:

- зміст і науковий рівень проведеного дослідження;
- якість оформлення роботи;
- рівень доповіді та презентації;
- повнота й обґрунтованість відповідей на запитання членів атестаційної комісії та присутніх;
- рецензії кваліфікованих фахівців;
- відгук наукового керівника;
- результати перевірки роботи на **унікальність**.

Детальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи, що передбачає публічний захист, наведено у Положенні про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка (https://zu.edu.ua/offic/pl_dyplomnu.pdf).

Рішення Екзаменаційної комісії щодо оцінювання результатів публічного захисту кваліфікаційних робіт оголошується головою комісії здобувачам вищої освіти в день проведення захисту.

VIII. ОЦІНКУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МОЖЕ БУТИ ЗНИЖЕНО У ТАКИХ ВИПАДКАХ

ОЦІНКА РОБОТИ МОЖЕ БУТИ ЗНИЖЕНА В ТАКИХ ВИПАДКАХ

Оформлення - не відповідає вимогам до оформлення дипломних робіт, затверджених Вченою радою університету; наявність невиправлених друкарських помилок і пропущених рядків; відсутність назв таблиць, графіків, гістограм, діаграм; відсутність пояснень та умовних позначень до таблиць і графіків; відсутність авторської інтерпретації змісту таблиць і графіків; відсутність в роботі вступу або висновків, або і того, і іншого; наявність помилок в оформленні бібліографії: багато «глухих» виносков (коли є виноска на автора ідеї, але немає посилання на саму роботу, де ця ідея обговорюється); наявність помилок в оформленні бібліографії: список літератури виконаний не за державним стандартом ДСТУ 8302:2015; пропуск в змісті окремих параграфів або навіть цілих розділів.

Недоліки змісту роботи - наявність фактичних помилок у викладі експериментальних результатів або теоретичних позицій з літературних джерел; відсутність посилань на літературні джерела, надруковані на кафедрі, де виконувалась робота, а також на літературні джерела, які безпосередньо стосуються вирішуваної проблеми і опубліковані не більше 10 років тому; використання великих фрагментів чужих текстів без зазначення їхнього джерела; відсутність аналізу вітчизняних праць, присвячених проблемі дослідження; відсутність аналізу зарубіжних праць, присвячених проблемі дослідження; теоретична частина не завершується висновками і формулюванням предмету власного експериментального дослідження; назва роботи не відбиває її реального змісту; робота розпадається на дві різні частини: теоретичну і емпіричну, які погано об'єднуються одна з одною; має місце збіг формулювання проблеми, мети, завдань роботи.

Недоліки проєктно-експериментальної частини роботи - використання методики без посилання на джерело їх отримання або їхнього автора; робота не містить докладного опису процедури проведення дослідження; за наведеним описом відтворити експеримент не є можливим; у роботі відсутня інтерпретація одержаних результатів; висновки побудовані як констатація первинних даних, немає зіставлення між собою даних, одержаних різними методами.

Етичні аспекти дипломного дослідження: здобувач вищої освіти використовує дані інших дослідників без посилання на їхні роботи, де ці результати опубліковані; здобувач вищої освіти не приділяє уваги дослідженням, які проводилися раніше на кафедрі, де виконувалася робота, і тісно пов'язані з темою дипломної роботи.

Доповідь і захист: здобувач вищої освіти доповідаючи, використовує презентацію, але не коментує наочну інформацію; здобувач виявляє невпевненість, не дає аргументованих відповідей на запитання; результати захисту кваліфікаційної роботи визначаються оцінками: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та кількістю балів за шкалою ЄКТС.

Рис. 6. Оцінку кваліфікаційної роботи може бути знижено у таких випадках

ІХ. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Беляєв С. Б. Методологія та організація наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 256 с.
2. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, самостійної роботи та індивідуальних завдань з освітньої компоненти «Основи організації наукових досліджень в туризмі та академічна доброчесність» / Уклад.: В. В. Тарасова, І. К. Нестерчук, І. М. Ковалевська. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. – 81 с.
3. Литвин, В. М. Основи академічного письма та оформлення наукових робіт. Київ : Ліра-К, 2020. 120 с.
4. Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2021, 48 с. https://zu.edu.ua/office/pl_dyploynu.pdf
5. Романов, А. І. Організація туристичної діяльності. Харків : ХНАМГ, 2021. 280 с.
6. English for Academic Research: Grammar, Usage and Style / A. Wallwork. Cham : Springer, 2023. XIII, 232 с.
7. OECD Tourism Trends and Policies 2020. OECD Publishing, Paris, 2020.
8. Okumus, F., Rasoolimanesh, S., Jahani, S. *Contemporary Research Methods in Hospitality and Tourism*. Bingley, UK: Emerald Publishing Limited. 2022. ISBN 978-1-80117-547-0
9. UNWTO. Tourism Highlights, 2021 Edition. Madrid : World Tourism Organization, 2021.

Додаткова:

10. Гастрономічний туризм Правобережного Полісся України: теорія, методологія і практика досліджень: моногр: І. К. Нестерчук, Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 548 с.
11. Підготовка та написання кваліфікаційної роботи / Н. А. Канцедаль, О. В. Лега, О. Г. Пономаренко, Л. О. Дорогань-Писаренко. – Полтава : ПП «Астроя», 2022.
12. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М., Осіпчук А. С. Географія туризму: Екологічний туризм: підручник. - Житомир, 2021. - 252 с.
13. Топорницька М.Я., Осінська О.Б. Проблематика та напрями державної політики розвитку туризму і рекреації в Україні: географічні аспекти. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. №4. С.212-218.
14. Basheer, S., Hassan, V., Farooq, S., Ashraf, F., & Reshi, M. A. (2023). Evaluating E-Tourism through Bibliometrics: Materials and Emerging Research Trends. *Journal of Tourismology*. 2023. 9(2), 135-146. dergipark.org.tr
15. de Bruyn, C., Ben Said, F., Meyer, N., & Soliman, M. Research in Tourism Sustainability: A Comprehensive Bibliometric Analysis from 1990 to 2022. *Heliyon*. 2023. 9(8), e18874. [PMC](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10384441/)
16. Fuchs, K. A Systematic Guide for Conducting Thematic Analysis in Qualitative Tourism Research. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2023. 14(6), 2696-2703. journals.aserspublishing.eu
17. Işık, C., Aydın, E., Dogru, T., Rehman, A., Sirakaya-Türk, E., & Karagöz, D. Innovation Research in Tourism and Hospitality Field: A Bibliometric and Visualization Analysis. *Sustainability*, 2022. 14(13), 7889. [MDPI](https://www.mdpi.com/2076-3433/14/13/7889)
18. Szpara, K., Gierczak-Korzeniowska, B., & Stopa, M. Methodological Challenges of Regional Research on Tourist Traffic: A Proposal for a Systemic Solution for the Podkarpackie Province. *Geographia Polonica*. 2022. 95(2). [rcin.org.pl](https://www.rcin.org.pl/geopolonica/article/view/141444)

ДОДАТКИ

Додаток 1

Декану факультету/ директору навчально-наукового інституту

_____ (назва факультету/ навчально-наукового інституту)

Житомирського державного
університету імені Івана Франка

здобувача (-ки) _____ групи

_____ рівня вищої освіти
(першого (бакалаврського)/ другого (магістерського))

_____ (факультету/ ННІ)

_____ форми здобуття освіти
(очної (денної)/ заочної)

спеціальності _____

предметної спеціальності _____

спеціалізації _____

освітньої програми _____

_____ форми фінансування
(державної/ контрактної)

_____ (ПРИЗВИЩЕ, повне ім'я та по батькові здобувача вищої освіти)

Контактний телефон: _____

Заява

Прошу дозволити мені виконувати кваліфікаційну (дипломну) роботу на
тему « _____ »

(назва теми)

та призначити науковим керівником _____

(науковий ступінь, повне ім'я, ПРИЗВИЩЕ, ім'я)

_____ 20__ р.

_____ (підпис)

Погоджено:

Науковий керівник роботи

_____ (посада, науковий ступінь, повне ім'я)

_____ (підпис)

_____ (Власне Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Житомирський державний університет імені Івана Франка
 Факультет/ навчально-науковий інститут _____
 Кафедра _____
 Рівень вищої освіти _____
 Спеціальність _____
 Предметна спеціальність _____
 Спеціалізація _____
 Освітня програма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 20 ____ року

**ЗАВДАННЯ
 НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (ДИПЛОМНУ) РОБОТУ
 ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

(ПРИЗВИЩЕ, повне ім'я та по батькові здобувача вищої освіти)

1. Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи _____

Науковий керівник роботи _____

(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, власне ім'я)

затверджено наказом ректора ЖДУ імені Івана Франка № ____ від
 « ____ » _____ 20 ____ р.

2. Термін подання здобувачем вищої освіти роботи _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи	Термін виконання	Примітка

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

(Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Науковий керівник роботи _____

(підпис)

(Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА**

**Природничий факультет
Кафедра екології та географії**

Реєстраційний № _____
Дата реєстрації _____

ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 242 Туризм і рекреація
освітньої програми Туризм 46Бд-Тур групи

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Рекомендована до захисту
рішенням кафедри _____
Протокол № _____ від «___» _____ 20__ р.

Зав. кафедри екології та географії, проф. _____ Олександр ГАРБАР
(підпис)

Дата захисту _____

Результат захисту

Оцінка		
за університетською шкалою	за 100 бальною шкалою	ЄКТС

Голова ЕК _____

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Члени ЕК _____

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Секретар ЕК _____

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Орієнтовний плану кваліфікаційної (бакалаврської) роботи

Тема: Розвиток туристичного потенціалу регіону (на прикладі Житомирської області)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

- 1.1. Сутність, структура та види туристичного потенціалу території
- 1.2. Класифікація туристичних ресурсів і підходи до їх оцінки
- 1.3. Нормативно-правові засади регулювання туристичної діяльності в Україні
- 1.4. Методика дослідження туристичного потенціалу регіону

Висновки до розділу 1**РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

- 2.1. Загальна характеристика природно-географічного та соціально-економічного середовища регіону
- 2.2. Аналіз наявних туристичних ресурсів (природних, історико-культурних, соціально-економічних)
- 2.3. Дослідження туристичної інфраструктури регіону
- 2.4. Оцінка стану розвитку туристичної діяльності (динаміка туристичних потоків, статистичні показники, SWOT-аналіз)

Висновки до розділу 2**РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ**

- 3.1. Проблеми та бар'єри використання туристичних ресурсів
- 3.2. Розробка заходів щодо активізації туристичної діяльності
- 3.3. Використання інноваційних технологій у розвитку регіонального туризму
- 3.4. Прогноз розвитку туристичного ринку регіону та очікувані соціально-економічні ефекти

Висновки до розділу 3**Висновки****Список використаних джерел****Додатки**

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах зростання інтересу суспільства до сталого розвитку та охорони навколишнього середовища особливого значення набуває розвиток екологічного туризму. Цей вид туризму сприяє не лише відпочинку та пізнанню природних багатств, але й формуванню екологічної культури населення, збереженню природних ресурсів і створенню додаткових робочих місць у регіонах. Житомирська область має значний потенціал для розвитку екотуризму завдяки великій кількості природно-заповідних територій, мальовничих ландшафтів і сприятливих умов для активного відпочинку. Однак наявні ресурси використовуються недостатньо ефективно, а туристична інфраструктура потребує удосконалення. Тому дослідження стану, проблем і перспектив розвитку екологічного туризму в регіоні є актуальним як з наукового, так і з практичного погляду.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану та визначення перспектив розвитку екологічного туризму в Житомирській області.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- ✓ розкрити теоретичні основи та сутність екологічного туризму;
- ✓ проаналізувати нормативно-правові засади його функціонування в Україні;
- ✓ дослідити природно-ресурсний потенціал Житомирської області для розвитку екотуризму;
- ✓ оцінити сучасний стан екотуристичної інфраструктури регіону;
- ✓ визначити проблеми та бар'єри розвитку екологічного туризму;
- ✓ запропонувати напрями вдосконалення та практичні рекомендації щодо розвитку екотуризму в регіоні.

Об'єктом дослідження є процес розвитку туристичної діяльності в Житомирській області.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади розвитку екологічного туризму на території області.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, порівняння, систематизацію, картографічний метод, метод статистичного аналізу, SWOT-аналіз, а також елементи соціологічного опитування.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну основу становлять наукові праці українських і зарубіжних учених, статистичні дані Державної служби статистики України, матеріали управлінь туризму, нормативно-правові акти, звіти туристичних підприємств, ресурси Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), офіційні вебсайти регіональних органів влади.

Наукова новизна та практичне значення роботи. Наукова новизна полягає у систематизації теоретичних підходів до розвитку екологічного туризму та виявленні особливостей його функціонування в межах Житомирської області. Практичне значення результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій органами місцевої влади, підприємствами туристичної сфери та освітніми установами для вдосконалення управління розвитком екотуризму.

Апробація роботи. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи були апробовані на: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства» (Житомир, Житомирський державний університет імені Івана Франка, 18–19 квітня 2026 р.), де автор виступив із доповіддю на тему «Екотуризм як чинник сталого розвитку регіонів України». Науковому семінарі кафедри екології та географії ЖДУ ім. І. Франка (березень 2026 р.), де обговорено результати аналізу туристичного потенціалу Житомирської області.

Публікації за темою дослідження:

1. Петренко А. В. *Екотуризм як інструмент розвитку регіональної туристичної системи України*. // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в туризмі та сфері гостинності» (Житомир, 2024). Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 115–118.

2. Петренко А. В. *Аналіз туристичного потенціалу Житомирської області*. // *Збірник наукових праць студентів і молодих учених «Туризм і регіональний розвиток»*. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 56–60

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок, у тому числі 8 таблиць, 5 рисунків і 4 додатки.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання кваліфікаційної роботи на тему *«Розвиток туристичного потенціалу Житомирської області»* досягнуто поставленої мети — досліджено сучасний стан, проблеми та перспективи використання туристичних ресурсів регіону й обґрунтовано напрями підвищення ефективності розвитку туризму.

У ході дослідження:

Узагальнено теоретичні основи розвитку туризму, зокрема сутність поняття «туристичний потенціал», його складові, принципи формування та оцінювання. Визначено, що туристичний потенціал є сукупністю природних, історико-культурних, соціально-економічних і інфраструктурних ресурсів, які можуть бути використані для задоволення туристичних потреб.

Розглянуто нормативно-правову базу туристичної діяльності в Україні, що регламентує розвиток туризму на державному та регіональному рівнях, зокрема Закон України «Про туризм» та Державну стратегію розвитку туризму і курортів до 2030 року.

Проаналізовано сучасний стан розвитку туризму в Житомирській області. Установлено, що регіон має сприятливі природно-рекреаційні умови, значну кількість історико-культурних пам'яток, але туристичний потенціал використовується недостатньо. Рівень туристичної інфраструктури потребує модернізації, а маркетингова політика — посилення.

Визначено основні проблеми розвитку туристичної сфери регіону, серед яких — нерозвиненість транспортної та готельної інфраструктури, слабка промоція туристичних продуктів, недостатня інвестиційна підтримка, низький рівень цифровізації у сфері туризму.

Запропоновано напрями вдосконалення управління туристичною діяльністю, а саме: створення регіонального туристичного бренду, розвиток екологічних і подієвих маршрутів, залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру, активне використання цифрових технологій у просуванні туристичних послуг.

Обґрунтовано перспективи розвитку туризму в області на основі принципів сталого розвитку, які передбачають гармонійне поєднання економічної вигоди, збереження природного середовища та культурної спадщини.

Таким чином, результати дослідження підтвердили, що Житомирська область має значний, але недооцінений туристичний потенціал, реалізація якого можлива за умови удосконалення управлінських механізмів, підвищення інвестиційної привабливості та активного впровадження інновацій у сферу туризму.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання органами місцевого самоврядування, туристичними підприємствами та освітніми установами для планування програм розвитку регіонального туризму, створення нових туристичних продуктів і вдосконалення маркетингових стратегій.

**Приклад оформлення бібліографічних описів
у списку використаних джерел та літератури
(за ДСТУ 8302:2015, згідно з наказом МОН № 40 від 12.01.2017 р.)**

ДСТУ 8302:2015 (п. 4.4.) НЕ СКАСОВУЄ елементи й знаки ДСТУ 7.80:2007 і ДСТУ 7.1:2006, враховує інші державні стандарти, але дозволяє для бібліографічного посилання бібліографічний запис «з урахуванням» певних особливостей.	
ОСНОВНІ ЗМІНИ Й СПРОЩЕННЯ ДЛЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ:	
1.	Бібліографічний запис починається з прізвищ одного, двох чи трьох авторів, відтак після скісної (у відомостях про відповідальність) авторів не повторюють.
2.	Бібліографічні записи видань починають з назви, якщо авторів чотири і більше, але дозволяється – «за потреби» – починати з прізвищ і такі записи.
3.	Замість крапки й тире на позначення межі рубрик бібліографічного опису рекомендовано застосовувати крапку.
4.	Замість // можна ставити крапку, але це стосується лише підрядкового й визначеного текстового посилань (п. 4.9.1). І тоді назва документа, з якого взято складник, обов'язково графічно увиразнюється (виділяється курсивом). Однак у бібліографічному посиланні на архівний документ (п.8.2.1) між заголовком бібліографічного запису (автор і назва чи тільки назва) і пошуковими даними однозначно ставиться знак «//» з проміжками до та після.
5.	Дозволено не зазначати матеріалу (як-от Електронний ресурс), дозволено не вказувати відомостей про серію, дозволено не подавати назви (імені) видавця.
6.	Дозволено скорочувати згідно з ДСТУ 3582, ДСТУ 6095, ДСТУ 7093. Звідси випливає, що до іншомовних застосовується ДСТУ 7093, а до українських – ДСТУ 3582. В усіх зонах бібліографічного опису (за винятком будь-яких назв у будь-якій зоні й відомостей, що належать до назви та містять одне слово) дозволено скорочувати окремі слова та словосполучення, тому Київ пишеться повністю. В аналітичному бібліографічному описі застосовують скорочення назв періодичних і продовжуваних видань, які подають у зоні відомостей про видання.
7.	Дозволено не брати у квадратні дужки відомості, запозичені не з титульної сторінки, але п. 8.6 зберігає квадратні дужки для сформульованої дослідником назви безіменного архіву.
8.	Для електронних ресурсів дозволено зазначати замість слів «Режим доступу» аббревіатуру URI або URL, але ДСТУ 8302:2015 вимагає вказувати для електронних ресурсів віддаленого доступу також дату оновлення (до електронної адреси) й дату звернення (після). Крім того, довгу адресу можна переносити в наступний рядок, але ділити після знаку «/».
9.	Оскільки ДСТУ 8302:2015 ґрунтується на ДСТУ 7.1:2006, в оформленні багатотомних видань можливі паралельні варіанти порядку запису: 1) зазначати окремий том одразу після загальної кількості томів, 2) вказувати том в кінці, після року (і тоді кількість томів – через двокрапку). Назви томів вказувати не обов'язково (у бібліографічних посиланнях подається інформація, достатня для ідентифікації джерела). Якщо і номер окремого тому не вказується в бібліографічному записі, то має бути зазначений у посиланні в тексті роботи (у квадратних дужках, між номером джерела й сторінкою).
10.	Відомості про перевидання (наприклад, 2-ге вид., допов. і перероб.), за ДСТУ 8302:2015, вказують після області відповідальності перед видавничою інформацією (раніше подавалися перед інформацією про редакторів, упорядників та ін.).

Окремі видання з одним, двома або трьома авторами	Мойсієвська В. Історична діалектологія української мови. Північне (поліське) наріччя : підручник. Київ, 2016. 284 с. Підлужна Г. В., Сметлакова Д. О. Формування комунікативних умінь молодших школярів засобами ігрових технологій на уроках рідної мови : назва-метод. посіб. для студ. пед. ф-тів і вчителів поч. кл. Житомир, 2008. 91 с. Верещага Ю. В., Грибач Г. П., Безпалый С. М. Фізична підготовка працівників МВС України на етапі професійного становлення. Житомир : Рута, 2014. 178 с.
Праці чотирьох і більше авторів (варіанти запису, другий – тільки «за потреби», дозволяється також «та ін.»)	Ботаніка в таблицях і схемах : посіб. для учнів загальноосвіт. назва закл. абітурієнтів та вчителів / Л. Є. Астахова та ін.; за ред. Г. Є. Киричук. 2-ге вид., випр. і допов. Житомир, 2012. 271 с. Астахова Л. Є., Грибач Д. А., Киричук Г. Є., Корнійчук Н. М., Перепелиця Л. М., Шелуха Ю. С. Ботаніка в таблицях і схемах : посіб. для учнів загальноосвіт. назва закл. абітурієнтів та вчителів / за ред. Г. Є. Киричук. 2-ге вид., випр. і допов. Житомир, 2012. 271 с.
Видання іноземною мовою (бібліографічний опис не перекладається)	Shevchuk A. M. Our Living English / edit by Andriy Savchenko. Zhytomyr, 2008. 254 p. Buschay M. Wege zu Brecht. Berlin : Dittrich, 2007. 192 s. Sienkiewicz M. Wpółczesne polskie nurty polityczne wobec Ukrainy. Białystok i Litwa w latach 1989-1999. Wrocław, 2005. 225 s. Zorutskiy A. V. Linguistic Usage (Use) as a Potentially Negative Factor in Literary Translation. <i>Progressive Research in the Modern World : proceedings of IV International Scientific and Practical Conference. Boston, 2022. P. 590-591.</i>
Законодавчі та нормативні документи	Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136-141. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. <i>Законодавство України</i> : база даних / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18. (Дата звернення: 30.06.2025).
Статті з періодичних видань (н-д, журналі)	Гевус О. Ф. Про гіпероморфні функції просторової змінної. <i>Український математичний журнал</i>. 2011. № 4. С. 459–465. Гевус О. Ф. Про гіпероморфні функції просторової змінної. <i>Укр. мат. журн.</i> 2011. № 4. С. 459–465. Sevost'yanov E. The Mionovitz and Vuorinen theorems for the mappings with non-bounded characteristic. <i>Israel Journal of Mathematics</i>. 2015. V. 209, Is. 2. P. 527–545. Станіщук А., Гурин В. Вплив біотичних чинників на ритм серцевих скорочень у періцивних (Bivalvia, Unionidae, Anodontinae) <i>Вісник Львівського університету. Серія : Біологічна</i>.

АНОТАЦІЯ

ПІБ. Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи : рівень вищої освіти : спеціальність шифр Назва, предметна спеціальність / спеціалізація шифр Назва, Назва освітньої програми / Найменування закладу вищої освіти. Місто, рік. Кількість сторінок роботи.

Зразок:

Юхимець Б. О. Прийоми українського перекладу : другий (магістерський) рівень вищої освіти : спеціальність 035 Філологія / спеціалізація 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), освітня програма Англійська мова і література (переклад включно) / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2024. 110 с.

Текст анотації

Ключові слова: (7-15 категорій, через кому, за алфавітом, у називному відмінку).

ABSTRACT

A full name. A thesis (diploma) topic: a level of higher education: a programme subject area a code A name, a subject specialty / a specialization a code A name. A name of the educational programme / A name of the higher education institution. A city, a year. The number of the thesis (diploma) pages.

Sample:

B. O. Yukhymets. Ukrainian translation techniques: the second (Master's) level of higher education: a programme subject area 035 Philology / specialization 035.041 The Germanic Languages and Literatures (Including Translation), educational programme The English Language and Literature (Including Translation) / Zhytomyr Ivan Franko State University. Zhytomyr, 2024. 110 p.

The text of the abstract

Key words: (7-15 categories, separated by commas, alphabetically, in the nominative case).

АНОТАЦІЯ

Петренко А. В. Розвиток екологічного туризму в Житомирській області : перший (бакалаврський) рівень вищої освіти : спеціальності 242 «Туризм і рекреація», освітня програма «Туризм» / Житомирський державний університет ім. І. Франка. Житомир, 2026, 96 с.

У кваліфікаційній роботі досліджено сучасний стан і перспективи розвитку екологічного туризму в Житомирській області. Визначено сутність, функції та принципи екотуризму, його роль у системі сталого розвитку. Розглянуто нормативно-правові засади туристичної діяльності в Україні та міжнародний досвід розвитку екотуризму. Проведено аналіз природно-рекреаційного потенціалу Житомирської області, оцінено рівень розвитку туристичної інфраструктури, визначено основні проблеми використання природних ресурсів у туристичних цілях. На основі SWOT-аналізу запропоновано напрями підвищення ефективності функціонування туристичної галузі регіону, зокрема розвиток зелених маршрутів, удосконалення маркетингових стратегій і впровадження інноваційних форм туризму. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання місцевими органами влади, підприємствами туристичної індустрії та громадськими організаціями для планування програм розвитку екологічного туризму.

Ключові слова: туризм, екологічний туризм, сталий розвиток, туристичний потенціал, рекреаційні ресурси, туристична інфраструктура, регіональний розвиток.

ABSTRACT

Petrenko, A. V. Development of ecological tourism in Zhytomyr region: first (bachelor's) level of higher education: speciality 242 'Tourism and recreation', educational programme 'Tourism' / Zhytomyr State University named after I. Franko. Zhytomyr, 2026, 96 p.

The qualification paper investigates the current state and prospects for the development of ecological tourism in the Zhytomyr region. The essence, functions, and principles of ecotourism and its role in sustainable development are defined. The legal framework for tourism in Ukraine and the international experience in ecotourism development are reviewed. The study analyzes the natural and recreational potential of the Zhytomyr region, assesses the state of tourism infrastructure, and identifies key problems of resource utilization in tourism. Based on SWOT analysis, the author proposes strategic directions for enhancing the efficiency of tourism development, including the creation of green tourist routes, improvement of marketing strategies, and introduction of innovative tourism forms. The practical significance of the research lies in the possibility of applying the results by local authorities, tourism enterprises, and public organizations for planning and implementing regional programs for ecological tourism development.

Keywords: tourism, ecological tourism, sustainable development, tourism potential, recreational resources, tourism infrastructure, regional developme

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу здобувача
вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
освітньої програми «Туризм»
46 Бд-Тур групи денної форми навчання
Природничого факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему: «_____».

Орієнтована структура відгука:

1. Актуальність обраної теми дослідження.
2. Структурованість і логічність подання матеріалу.
3. Аналіз складових кваліфікаційної роботи (вступу, розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури, додатків).
4. Ступінь новизни результатів дослідження.
5. Теоретична і практична значущість роботи (за наявності).
6. Мова написання, стиль подання матеріалу.
7. Позитивні аспекти та недоліки.
8. Висновок про рівень самостійності та відповідність формальним і змістовим вимогам, пропонована оцінка роботи.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(Власне Ім'я Прізвище наукового керівника)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача
вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
освітньої програми «Туризм»
46 Бд-Тур групи денної форми навчання
Природничого факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему: «_____».

Орієнтована структура рецензії:

1. Актуальність обраної теми дослідження.
2. Структурованість роботи (основні складові відповідно до теми).
3. Відповідність змісту темі кваліфікаційної (дипломної) роботи.
4. Новизна результатів дослідження.
5. Теоретична і практична значущість роботи (за наявності).
6. Оцінка роботи: позитивна (досягнення роботи), негативна (недоліки роботи).
7. Рекомендації щодо оцінювання (заслуговує на високу позитивну, позитивну оцінку) тощо.
8. Пропонована оцінка роботи.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(Власне Ім'я Прізвище наукового керівника)

АКТ перевірки на унікальність тексту кваліфікаційної (дипломної) роботи

Прізвище ім'я по батькові здобувача вищої освіти	
Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи	
Назва програмно-технічних засобів, що були використані для перевірки	
Рівень оригінальності академічного твору за результатами перевірки програмно-технічними засобами (LOC)	
Рівень оригінальності академічного твору визначений науковим керівником ((LOS)	
Додаткова інформація	
Дата перевірки	

Примітка: в разі, якщо LOC відрізняється від LOS керівник в розділі додаткова інформація зобов'язаний аргументувати свою позицію (наприклад: в академічному творі були використані розробки, наукові (науково-технічні, творчі) результати, що належать іншим особам, про що зазначено в академічному творі з посиланням на джерело їх оприлюднення або розміщення. Посилання на джерело зроблено у спосіб, який дозволяє чітко виокремити власний творчий внесок автора; в академічному творі були використані загальновідомі факти чи ідеї, які не потребують посилання, але мають чітке відокремлення від власних результатів здобувача; в академічному творі були використані автором власні наукові (творчі) або науково-технічні результати, які були оприлюднені раніше, про що зазначено в академічному творі.

Перевірку здійснив:

Посада

(підпис)

Власне Ім'я ПРІЗВИЩЕ

